

Foto: Arne Åsen

Kulturhistoriker og arkeolog **Sjur Harby** er innehaver av Disen Kolonial, hvor han jobber med kultur-arvrelaterte spørsmål og rådgivning. Harby skriver fast for Gamle Hus, Hager & Interiør, Nationen, Hamar Arbeiderblad, Kulturarven og er redaktør av medlems-bladet AQUAVIT. I denne spalten deler han sine tanker og meninger om aktuelle saker innen kulturarv og bygningsvern.

Ockelbo, sier du? Ockelbo, hva i all verden er det? Ockelbo?

I følge Wikipedia er Ockelbo kjent for to ting: Svante Stockselius og Daniel Westling. Stockselius er en musikkglad journalist med fartstid fra avisen Expressen og Melodi Grand Prix, mens Westling skapte folkevandring til Ockelbo da han ble kjent som kronprinsesse Victorias tilkommende. En sympatisk og selfmade mann med hang til trening, brylkrem og en plettfri vandel.

Men ellers er det ikke stort å berette herfra. Ockelbo ligger langt inne i Gästriklands skoger. I året 2000 bodde det 2739 sjeler her. Stedets basketballag har spilt i første divisjon, og det er registrert om lag 150 arkeologiske kulturminner i kommunen. Brorparten er graver fra yngre jernalder. Når attraksjonene kan sammenfattes med tre linjer, hvorfor da bruke verdifull

spalteplass på et sted som knapt er synlig på et orienteringskart?

Wij Trädgårdar selvfølgelig. «En plats med historia och nya möjligheter.» Visst skurrer utsagnet, som ved første øyekast minner mer om en konkurstruet næringspark enn om den oasen som den gamle herregården Wij faktisk er blitt. Fra hele verden strømmer folk til det gamle jernbruket for å se skogshagen, kjøkkenhagen, furualleen, urtegården og ikke minst rosehagen. «Vi bjöd in 250 rosor från sydliga breddgrader, ädlingar som aldrig tidigare hade bott i Ockelbo och som lystrar till namn som 'Cardinal de Richelieu', 'Duchesse de Montebello' och 'Mme Hardy'. Det stora flertalet av dessa rosor har anor och kulturhistoria som vår glänta aldrig har kunnat tänka sig att få möta. Än

mindre få hysa planterade som permanente bosättare bland granar, taller og björkar», skriver gartneren Lars Krantz i sin bok om anlegget. Han har selv sine røtter her mellom granleggene i Ockelbo og har vært med siden starten på Wij Trädgårdar i 2000. Men nikker du gjenkjennende til navnet, kan det like gjerne skyldes hans mangeårige innsats ved Rosendals Trädgård på Djurgården i Stockholm.

Men tilbake til Ockelbo. Wij Trädgårdar er en vanvittig idé. En sikker taper i kommunestyremøtet, i bankenes utlånsavdelinger, hos lokale næringsjefer og trauste reiselivsaktører som heller teller toaletter og nøyer seg med roseduft på boks. Wij Trädgårdar er et sjakktrekk som bare en pasjonert drømmer eller en som selv er truet av utsettelse, kan falle for. Og truet har denne delen av Sverige vært i hele etterkrigstiden. Av nedleggelse, fraflytting, gjengroing, forfall, forgubbing og all den håpløshet som et lokalsamfunn i forvitring trekker med seg.

Antakelig var den gamle herregården en forutsetning for suksessen. Som våre egne stor- og embetsmannsgårder, har Wij fra

gammelt av vært navet som all lokal utvikling sprang ut fra. Det var her Catharina Bröhms slo seg ned i 1709 for å ta over en virksomhet som den gang besto av gruvedrift og jernverk. Senere kom Wallenberg-familiens Kopparfors AB til å legge sitt hovedkontor til Wij, inntil det hele opphørte ved årtusenskiftet. «Det ska erkännas att där fanns en viss tvekan när vi sökte anledningar till att människor skulle besöka just vår hembygd», fortsetter Krantz. «För vad gör man när man har stora ambitioner att bli ett välbesökt resmål när utgångspunkten 'bara' kan erbjuda skog och åker?» Men kanskje er det nettopp her hemmeligheten gjemmer seg. Wij hadde egentlig ingen fremtid. Wij var et nedslitt, gammelt anlegg på et sted uten ambisjoner. Ockelbo hadde bare skogen og åkrene, noen gamle bygninger og en industrihistorie som definitivt var slutt. Det postindustrielle Sverige har ikke lenger bruk for slike steder. Det var ingen prestisje knyttet til Wij, ingen eiendomspekulanter eller markeringskåte politikere som siklet etter honnør og kortsiktige gevinster. Banen var ledig for spillere som

vanligvis er henvist til reservebenken når makten ter seg.

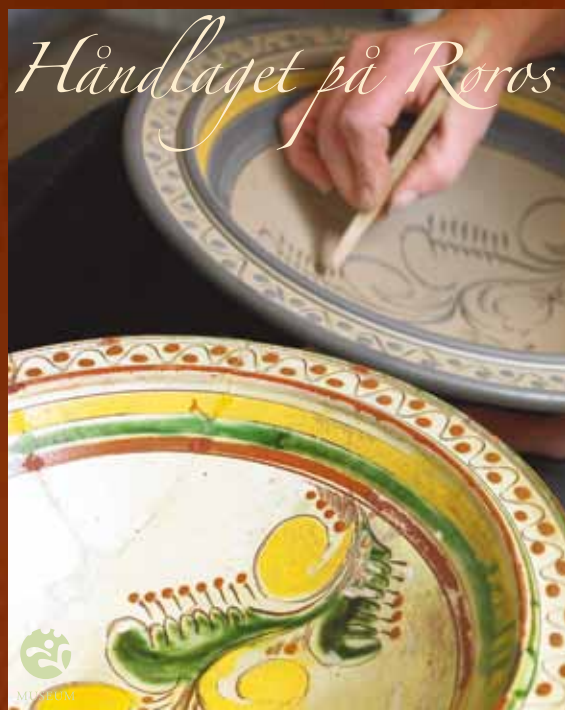
Parken er bygget på århundreders tradisjon og generasjoners erfaringer. «I en bok över herresäten i Gästrikland hade vi läst att trädgården på Wij under 1700-talet låg bakom ett tre meter högt plank toppat med svarvade knoppar», forteller Krantz og fortsetter: «Den feta jorden riktig suckade av vällust när den exponerades för omvärlden.» Slik hadde det seg at løk, mangold, bønner og erter fikk så gode senger i nettopp Wij og daglig finner sin vei inn i restaurantens kjøkken.

Wij Trädgårdar representerer det Sverige som Ikea, Hennes & Mauritz, Lindex og Clas Ohlson har forlatt. Det Sverige som museenes merkevarebygging forvandler til en kulisse og som Selma Lagerlöfs Nils Holgersson neppe ville kjenne igjen om han skulle fly over landet på nytt.

«Det ä så viktigt att drömma när man bor i Ockelbo», skriver Krantz.

Det er derfor du skal reise til Wij Trädgårdar i sommer.

Morgendagens arvegods

TRADISJON OG VARIGE VERDIER

Det beste fra vår kulturhistorie er skapt av håndverkere med høye krav til form og design. Hos oss lever og blomster arven fra trønder-keramikens storhetstid på 17- og 1800-tallet. Vi er stolte av å videreutvikle og tolke denne stilen. I møte mellom kunst og håndverk skaper vi bruksvennlige produkter som er en fryd for øyet.

TRE FASTE SERVISER

Velg blant tre serviser: Fjellblomst er ungt og friskt, Kristtorn passer med sin frodige dekor spesielt godt i det rustikke hjem og Hammerkrok er klassisk og elegant. Supplér gjerne med en historierik kopi. Produktene våre kan også fåes med egen inksripsjon.

TIL GLEDE OG NYTTE FOR DEG

Alle våre produkter blir laget for hånd, med noen av de samme verktøyene som for flere hundre år siden. Med sine glødende farger, frodige ornamentikk og rike formspråk forteller de om våre forfedres lev ekår, vaner, skikk og bruk. Er du så heldig og har et gammelt original? Vi kan lage en kopi av nettopp din trønderkeramikk.

6 serier

Potteriet Røros AS

Tlf: 72 41 17 10

nettbutikk www.potteriet-roros.no